

Pedagógusok kitüntetése

Az idei pedagógusnap alkalmából ünnepélyes keretek között kitüntetéseket adtak át tegnap a József Attila Tudományegyetem Dugonics téri központi épületében a legkiemelkedőbb munkáit végzett oktatóknak, dolgozóknak. Kiváló Munkáért kitüntetését kapott Bertalan Ákosné dr. adjunktus, dr. Besenyi Lajos docens, dr. Budai K. János főigazgató-helyettes, dr. Csetri Lajos docens, Daróczi István gép-kocsivezető, dr. Ferencz István adjunktus, Hevér László tanár, dr. Horváth Imre docens, dr. Molnár Miklós adjunktus, dr. Németh Jenő adjunktus, dr. Pintér Ferenc docens, dr. Szabó István igazgatóhelyettes és dr. Vincze Irén docens. Miniszteri Dicséretben részesült Bodó Ferenc hivataloság, Csonka Zoltánné technikus, Eperjesi Mihályné takarító, Forgács

Rudolfné előadó, Heves Csilla programozó, Kállai István tanár, dr. Kovács Tamásné Egonné adjunktus, Matyasovszki Jánosné takarító, Pálmák Imréné hivataloság, Petrány Antalné programozó, Rózsavölgyi József gondnok és Szilágyi Károlyné tanító.

Az Országos Béketanács Elnöksége Jenei Gabriella ötödéves bölcsészhallgatójának a Békemozgalom kitüntető jelvényét adományozta.

Pedagógus Szolgálati Emlekkérmét hat pedagógus — Apró Mátyás, Kovács Béla, dr. Szörényi Józsefné és Úvardi Ferencné szakvezető tanár, továbbá dr. Toldi Miklósné tanító és dr. Kunsági Elemérné napközis nevelő — kapott.

A kitüntetéseket dr. Antalffy György, a JATE rektora adta át.

Megbeszélés a megyei tanácsházán

Tegnap, szerdán Szegeden járt Drecin József művelődési miniszterhelyettes, akit fogadott Szabó Sándor, a megyei tanács elnöke. A megyei tanács vezetőivel áttekintették a VI. ötéves terv kulturális fejlesztési célkitűzéseit, amelyeket Szabó G. László, a megyei tanács elnökhelyettese ismertetett. A megbeszélésen jelen volt Vántus Istvánné, a megyei pártbizottság munkatársa.

Ezt követően a miniszterhelyettes megtekintette a szegedi Dóm téri könyvtár-levéltár építkezését, és ellátogatott a tarjáni IV-es számú új általános iskolába.

Irodalmi matematika

4=8+25+33+77 (a könyvhéten: 2). Nem különös matematikai feladvány, könyvheti rejtély az előző nem teljesen logikailag számsor. A könyvhét immár hagyományos antológiáinak adatait jelzi, azt, hogy most is megjelent négy műfaj hagyományos gyűjteményes kötete, a Rivalda 79—80, az Irószemmel 1980, a Körkép '81 és a Szép versek 1980. A drámai antológiában nyolc művet adott közre a szerkesztő, Kardos György; az Irószemmel című riportkötet 25 szerző 26 munkáját tartalmazza Pelle János válogatásában; 33 mai magyar elbeszélést gyűjtött egybe a Körkép-antológiába Kardos György szerkesztő; míg 77 költő műveit válogatta köteté Bata Imre. S mind a négy antológiát a könyvhét idején, e hét végéig féláron vásárolhatják meg a kortárs irodalmat kedvelők.

Érdekes néhány általános megállapítást tenni az antológiák összehasonlítása kapcsán. Feltűnő mindenekelőtt, hogy két kötetnek azonos a szerkesztője, mégpedig a dráma- és a novellaválogatásnak. Gondolom, izgalmasabbá tenné jövőbeni vállalkozásukat, ha nem egyféle szerkesztői szem és ízlés nyomára bilyegtet két, egyszerre megjelenő, rokon műfajú antológiára. A négy kötet közül három fényképen is bemutatja az alkotókat. A fotók személyes ismerősünkké teszik a költőket-írókat, felidéznek bennünk színházi előadások pillanatait. Nem tudom, szemérmesség, vagy a riport műfaj máig nem méltányolt presztízse az oka, hogy e kötet nem közli az alkotók portréját. A riportkötet azért is kilóg a sorból — milyen kár érte! — mert míg a másik három a Magvető babáskodását élvezli, addig az Irószemmel a Kosuth gondozásában jelenik meg. Pedig milyen reprezentatív sorozat lehetne az azonos szemlélettel, formátumban és nyomdai technikával megjelentetett könyvheti sorozat. Nem beszélve, ha e négy műfaj még kiegészülhetne akár az elmúlt év legsikeresebb esszéinek, művészeti kritikáinak gyűjteményével is. Az is feltűnő, hogy míg a négyből két kötet jelzi a válogatott anyag elsődleges megjelenését, illetve megjelenési helyét, addig az elbeszélés- és vers-

válogatás már nem adja tudunkra, hol és mikor jelentek meg az alkotások. A mostani kiadványoknál az elmúlt évekhez képest kevesebb az olyan szerző, aki több kötetben is jelen van. Csurka István, Illyés Gyula, Tandori Dezső és Vészi Endre a kivétel.

A Rivalda-sorozat szerkesztője több év óta nem döntötte el, hogy az antológiába bekerülő művek az elmúlt évi drámatermést reprezentálják-e vagy a magyar színházak tükörképében mutassák be drámairodalmunkat. A mostani kötet is ez utóbbit igyekszik erősíteni, hisz Németh László Husz János című drámája már több mint harmincesztendő és Csurka Deficitje is — a régi próbálkozás után — mintegy évtizeddel később került a közönség elé. S az élő klasszikusok, Illyés Gyula, Szabó Magda mellett mindössze két fiatal, Bereményi Géza és Ördögh Szilveszter szerepel, ezek sem legfrissebb munkáikkal. A válogatás mindenestre tükrözi, hogy az ország mintegy harminc színház közül hol viselik leginkább szíviükön a magyar dráma ügyét. A magyar dráma ügyét talán egy olyan kötet segítené igazán, amely nem a bemutatott alkotások közül válogatna, hanem a friss termés ajánlása a színházi szakembereknek kihívásként, az olvasóknak akár kontrollként.

A riport újságműfaj. Az irodalmi műfajok közül talán legfrissebben és legérdekesebben reagál a társadalmi mozgásokra. Jelenidejűsége ha nem is mindig a legprecízebb látélet, de a fő gondolat-örömeiket mindeneképpen éles kontúrokkal rajzolja meg. Pelle János idej Irószemmel-válogatása meglehetősen sötét tónusúra sikeredett. Huszonöt szerző 26 riportja a magyar társadalmi élet peremvidékét pásztázza végig. A periféria ragadja meg elsősorban a valóság vállaltát, ennek is mindenekelőtt emberi olda-

it elemzik. Ez önmagában még sem erény, sem hiba nem lenne. Az összképben csupán olyan hiányérzete támad az olvasónak, hogy nincs a mi világunkban, a mi országunkban semmi olyan örömteli eredmény, melyért lelkesedni lehetne, mely érdemes volna riortbeli megörökítésre?! Külön örömrünk, hogy helyet kapott az antológiában munkatársunk, Horváth Dezső, az Élet és Irodalomban megjelent Állam vándorai című riportja is.

Országos novellistaválogatót a Körkép '81 szereplő-gárdája. S ha bár nem is mind friss anyag, mégis hű képet ad élő elbeszélés-irodalmunkról. Hagyományok folytatói és új utak keresői egyaránt megtalálhatók a kiadványban, s belekerült az antológiába a Szegeden élő Mocsár Gábor az utolsó szilveszter című novellája is. A 33 elbeszélést valóságközelsége forrasztja egységessé a stílusok sokfélesége ellenére.

Versről nemzet vagyunk, s ez talán a cikk elején említett számadatokból is kiderül. Hetvenhét kortárs költő verseit sorjázta Bata Imre mintegy 500 oldalon keresztül a Szép versek című antológiában. (Mint ha a számok a magyar irodalmi terep hegy- és vízrajzát is jeleznek!) Sok-sok emlékeztetesen szép és izgalmas költemény sorakozik a lapokon, köztük olyan felfedezés számú menő művek is, mint Béri Géza versei, s olyan fájdalmas költemények is, mint az azóta elhunyt Zelk Zoltán utolsó műve. Ezek közül az utolsó híradások közül két sor az Üzenet Kormos Istvánnak című versből: „Látod István milyen oktalanság! olyan gyorsan kilépni a létből!” S a Vagok című négyversorának parafrázisaként, mely a Szép versek egyik utolsó sora, sokkal nevében ígérhetjük: Emlékezzünk, tehát vagyunk.

T. L.

A könyvhétről jelentjük

Az 52. ünnepi könyvhét szerdai programjában ma a Zrínyi Kiadó napját rendezik meg a Dugonics téren. A megalapításának 30. évfordulóját ünneplő könyvkiadó

tevékenységét Hídvégi István méltatja délelőtt fél 12-kor a könyvtéren. Bemutatják a Hazánk műhóldakról című kötetet. A programban közreműködik a MAV szegedi fúvószenekara. Délben itt rendezik meg a „Könyvről könyvről” ismeretterjesztő vetélkedőt is.

Könyvpremierre kerül sor ma, csütörtökön este 7 órakor a szegedi Somogyi-könyvtár olvasótermében. Baka István Szegeden élő fiatal költő közelműltban megjelent második verseskötetével, a Tüze vetett evangélium című könyvvel és alkotójával ismerkedhetnek meg az érdeklődők. A programban közreműködik Nagy Zoltán színművész.

Ma is több íróvendéget köszönhetnek az érdeklődők. Major Klára délelőtt 11-kor az ászothalmi, délután fél 3-kor a móravalmi községi könyvtárban találkozik olvasóival, 5 órakor pedig a szegedi móravárosi fiókkönyvtár vendége lesz. Fendák Judit fél 3-kor a KSZV újszegedi szövetségében látogat, este 7 órakor a kisteleki községi könyvtárban találkozik olvasóival. Tóth Béla ma Deszkré látogat, ahol délután 6 órakor a községi könyvtár irodalomkedvelő közönségével beszélget.

Az ünnepi könyvhétre jelentette meg a Szépirodalmi Könyvkiadó Dobos Ilona mesegyűjteményét, Gyémántki-gyó címmel. Ebből az alkalmából könyvpremierre rendeznek ma, csütörtökön délután 5 órakor Budapesten, a Petőfi Irodalmi Múzeum dísztermében. Részt vesz a programban a kötet illusztrátora, a Szegeden élő Papp György grafikusművész is. A kiadványt Szalai Anna szerkesztő ismerteti, s a műsorban közreműködik Mohaj Gábor előadóművész.

Mindhalálíg zene

Szines amerikai film. Írta: Bob Fosse és Robert Alan Arthur. Fényképezte: Giuseppe Rotunno. Zene: Ralph Burns. Rendezte: Bob Fosse. Főbb szereplők: Roy Schneider, Jessica Lange, Ann Reinking, Erzsébet Földi.

Kevés film akad, amely ennyire zavarbaejtően lenne kiváló alkotás. Az első félóra láttán a néző hajlamos arra, hogy a filmbéli rendező-koreográfus, Joe Gideon filmjét értékelő kritikusi mondatot: „a tarka csillogásban elsikkad a dráma” — a Mindhalálíg zene egészére is vonatkoztassa. Am telik-múlik az idő, s az ember rádöbben, hogy Bob Fosse, a Kabaré alkotója csodát művel vele. Egyre vadabban, egyre szédítőbb iramban rohan filmjével, iszonyatos erővel, lélegzetelállító forgatagban. Fellini operatőrijének, Giuseppe Rotunnonak felvételei fenségesek és megdöbbentőek, a Broadway-világ elképzelt univerzuma olyan elképzeltetetlen magasságokba emelkedik a film végére, melyeket csak ilyen jelzőkkel lehet illetni: feledhetetlen, bravúros, vakmerő,

kifinomult, meghatározó és — gyakran — elsőpró hatású.

Mindezzel együtt zavarbaejtő film a Mindhalálíg zene. Cannes-i nagydíjas, Oscar-díjas műről lévén szó, a nézőben viaskodik a sznobizmussal szembeni kételkedés ördöge és a valós értékeknek a hatásmechanizmus következtében bizonyított eufóriája. Fosse filmje tulajdonképpen olyan emberről szól, aki nem tudja, hogyan békélhetne meg önmagával. Önpusztító életének szükség-szerűen tragédiába torkolló befejezése egészen elképesztő őszinteségével — hiszen a legszemérmetlenebbül ön-életrajzi ihletésű film ez — el tudja kerülni a blöfföt csakúgy, mint a szentimentalizmust és a közhelyek sorát. Elválaszthatatlanná válik a revük, a show-businness amerikai világa az élet minden szennytől és kincsétől: mindez metaforává nő, s a filmben, amely a szó szoros értelmében mindvégig táncol a szemünk előtt, Joe Gideon eléggé életének lüktetése időtlenné, halálá az általános emberi végzet víziójává varázsolódik.

Roy Schneider igen sokat-

mondó eszköztárral, bátran és nagy színészi teljesítmények finomságával mutatja fel Gideon sorsát: a vágyakat, a gyötrelmeket, a „link” életvitel mélyén fellelhető kedvességet és rejtett ártatlanságot, s mindez mélyesen emberivé nemesíti.

Nem tudhatjuk, a lélkünk hol végződik, sóhajthatunk föl zavartan a Mindhalálíg zene láttán. Végso soron nem lehet eldönteni, ki mennyire vallja be önmagának: az élet utolsó nagy showját miként dédelgeti magában, mielőtt végleg átadná magát a fehér ruhás szép hölgynek, aki homályos háttér előtt hivatogatón tárja felé két karját, hogy örökre, megváltoztathatatlanul magába zárja. Csak abban lehetünk biztosak, ha már meggyőződünk arról, hogy rövid időn belül eljön értünk: valami olyasmit kell tennünk, mint Gideon a kórházban, mikor megszökik a kórteremből, s egy örült pillanatában csókjával boldoggá tesz egy haladékló, idősebb asszonyt. Miként Bob Fosse is valami hasonlót vitt véghez sokáig emlékezetes és bravúros filmjében.

Domonkos László

Mocsár Gábor

Pajti

Tíz év egy kiskutya életéből

Most következnek az igazán borzasztó dolgok!

27. A szag a rókalyukhoz vezette Pajtit, de mire Gazdi odaért, már seholy sem volt a kutyája. Gondolható: már be is ment a róka barlangjába, Gazdi megállt a lyuk szájánál, kifújta magát, lábai remegtek, de nemcsak a fáradtság miatt. Inkább az irgalmatlan izgalom és riadalom remegtette. Ekkor ért oda a szomszéd.

— Pfű, de kifutottam magam...

— Hallgass már...! figyelj...! — s füléhez tartva tenyerét, Gazdi a rókalyuk felé hallgatózott.

— Bent van? — kérdezte halkan a szomszéd. Gazdi csak bólintással válaszolt. „Húha” — sóhajtott a szomszéd. Füleltek. A föld alól hörögések, kaffogások, kilismerhetetlen sírós-visztozós-hörgős hangok zúrvávara szivárgott fel. Gazdi leguggolt a lyuk szájához, s hangosan kiabált: „Öld meg, Pajti, fojtsd meg, Pajti, győzd le, Pajti!”, ha másképp nem tudott, így akart segíteni a lent élet-halál harcát vívó kutyájának. Gazdi hóna alól egyre szaporábban csöpögött a verejték, de már nem a futás miatt. „Csak a torkát, Pajti! A gerincét, Pajti!” Együtt küzdött gondolatban a kutyájával, de hát segíteni nem

tudott neki. Úgy szeretett volna belelátni a föld mélyébe: vajon mi történik ott. Néha a lába alatt apró remegések jelezték, hogy ott nagyon is vére megy a dolog. Birkózik, vergődik a két halálos ellenség. És most jutott eszébe, mekkora küzdelmeket vívott Pajti a sípoló babáért, hogyan morgott, mekkora dühöket szikráztatottak a szeméi, ha Gazdi el akarta tőle venni, hogy perdült, fordult, még a levegőben is, csak hogy azt a sípoló valamit elkaphassa, s rádöbben, már az a játék is felkészülés, afféle tréning volt erre az igazi, komoly küzdelemre, Pajtinak a vérében volt a küzdelem lángja — s most ez igazán és véresen lobog odalent.

S egyszerre, halld, hallgasd csak — nincs semmi hang odalent. A küzdelemnek, úgy látszik, vége. De vajon melyik lett a győztes, és melyik maradt holtan a föld alatti arénában? Mert hogy valamelyik döglötten ottmaradt, azt a küzdelem hevéből, a szenvedélyes hangokból tudni lehet. Békés megoldás nem lehetséges. Gazdinak fogalma sem volt róla, mennyi idő óta guggol itt a gödör szájánál. Három perce, egy órája? És most jönnek a legizgalmasabb pillanatok. Ha a róka győzött, nem lesz mozgás a lyuk szájánál. De ha Pajti...

Aha, most figyelj. Valami kaparászás, hangos szuszogás, morgás — ez Pajti hangja. Gazdi majd kezét-lábát elhárította az örömtől: Az már biztos, hogy ez Pajti morgása. Él! Nemsokára meg is jelent a farka hegye a rókalyuk bejáratánál. Miért jön ez hátrafelé kifelé? Még pár másodperc és kiderül, Pajti azért jött hátrafelé, mert valamit húzott kifelé a lyukból. S ezért morgott, mert az a valami nehéz volt, Pajti húzta, cibálta, morgott rá, hogy miért olyan nehéz, és... egyszerre csak kibukant a fényre a róka döglött teteme! Pajti győzött, megfojtotta az ellenséget, s íme, idehúzta Gazdi lábai elé, aki bizony majdnem az égig ugrott örömeiben.

— Na, szomszéd — mondta a szomszéd —

ugye mondtam neked, hogy a kutyádat bátran beeresztheted a rókalyukba!

Pajti a fáradtságtól lefeküdt a földre. Nyelvét kilökte lihegett. Gazdi egyszerre gyönyörködve is, megborzadva is nézte. Ha a kiskutya prűszkült, apró vércseppek röppentek az orra hegyéről. Nyaka bőre, a háta mocsokos. Véres szőrszálaira rátapadt a homok, uram isten, kapott bizony Pajti is sebeket bőségesen. Az eltört és kissé görbére összehorrt jobb első lába is véres, bizonyára a küzdelem hevében elkaphatta a róka, beleharapott. De az a legfontosabb, hogy Pajti életben maradt. Még hozzá győztesen.

Hazaindultak. Elöl a szomszéd, egy letört akácfaágra ráakasztotta a róka tetemét, az árat a vállára vetette. A döglött róka bűze szétáradt a környéken, a kutyák megéreztek, őrzőngő üvöltéssel, dühösen ugattak, s ezzel a hanggal kicsalták az útbaeső tanyák lakóit, akik úrra a kerítésre könyököltek, úgy nézték a különös dia-dalmenetet. Elöl a szomszéd, rúdon látatva egy döglött rókát, mögötte Gazdi, mellette a sántikáló Pajti.

Ottthon aztán Gazdi lemosogatta a véres-mocsokos Pajtit, lábán a sebet bekötözte, s a tisztára mosott kiskutyát ráfektette a puha pokróccal leterített ágyra. Ott aztán boldogan pihenhetne ki a fáradalmait.

És akkor megjelent a szomszédasszony.

Kezében tálca, a tálcán tányér, a tányérban apróra vágdaft főtt marhahús.

— Tudom, hogy ezt szereti a világon a legjobban. Másképpen nem tudom neki megköszönni, hogy megszabadította a környéket attól az átkozott csirkepusztítótól...

Pajti megérezte a marhahús szagát. Törődött is a fájós lábával, azonnyomban leugrott az ágyról — nekiesett. Húszig sem lehetett számolni, annyi idő alatt mind befalta. Még a tányért is tisztára nyalta.

(Folytatjuk.)